

Lösningen på den fortsatta eurokrisen : Upplös valutaunionen EMU

1. Inledning

Som många gånger visats på vår hemsida har i strid med EU:s fördrag skattebetalarna i euroländerna fått stå för notan för eurokrisen genom stödköpen av riskfyllda statsobligationer och stödlånen från ”räddningsfonden” EFSF, som först sades vara tillfällig men sedan förklarades vara kvar tillsammans med den nya, permanenta stödfonden ESM. EFSF är redan i stort sett ianspråkstagen. Till ESM ska euroländerna betala in 80 miljarder euro och ställa ut lånegarantier på ytterligare 620 miljarder euro, vilket ska möjliggöra för ESM att ta upp lån på finansmarknaden på 500 miljarder euro. Ett deltagande i valutaunionen EMU är alltså inte gratis.

2. Världsekonomin hotas av eurokrisen

Det är också riskfyllt på ett annat sätt. Det gäller valutaunionen EMU:s inverkan på världsekonomin och världskonjunkturen. Under rubriken ”Världsekonomin hotas av eurokrisen enligt IMF” återger Svenska Dagbladet den 11 oktober i år en artikel från TT-REUTERS : ”**Skuldkrisen i eurozonen utgör ett allt större hot mot den globala finansiella stabiliteten, enligt en ny stabilitetsrapport från Internationella valutafonden (IMF). IMF bedömer att riskerna i finanssystemet har ökat det gångna halvåret.**” I en särskild rapport om statsfinanser framställer IMF:s ekonomer Sverige som ett positivt exempel när det gäller krishantering sedan Lehman Brothers konkurs de 15 september 2008. Bl a betonas ”vikten av en aktiv penningpolitik, och hur avgörande en rörlig växelkurs är”. SvD 10/10 -12

En rad ledande ekonomer har vänt sig mot euroländernas alternativ, stålbadspolitiken.

Ekonomipristagaren **Paul Krugman**: ”- Problemet för Grekland är att landet inte har en egen valuta, vilket gör dem verkligt sårbara, sade han nyligen i en BBC-intervju.

– Jag tror att Grekland måste lämna euron. Det finns inga andra vägar, sade han också.

Han har varit pessimistisk om utvecklingen under lång tid. Redan i fjol konstaterade han att det var ett stort misstag att införa euron. Han är också mycket kritisk till åtstramningspolitiken inom EU där Tyskland är vägledande.

Skälet är att de europeiska ländernas ekonomier skiljer sig åt för mycket, och han menar att hela eurosystelet är felaktigt utformat. I en intervju i svenska nyhetsprogrammet Aktuellt i augusti förra året bedömde han att Europa har minst 10 år med ekonomisk kris framför sig.” SvD, digitalt, www.svd.se, 7/6 -12

Ekonomipristagaren **Joseph Stiglitz** var tidigt ”kritisk till hur banker räddades på bekostnad av skattebetalarna, och ställde frågan om det verkligen är rimligt att vanligt får lida i 'tjugo' år, bara på grund av misstag begångna av en liten elit.

Under senare tid har Stiglitz utmärkt sig som en hårdför motståndare mot den europeiska åtstramningspolitiken, som han anser stjälper snarare än hjälper. Hela diagnosen, menar han, bygger på en felaktig diagnos av Europas problem. I en debattartikel från i maj beskriver han skillnaderna

mellan de europeiska krisekonomierna, och påtalar faran att behandla alla med samma beska åtstramningsmedicin.

'Grekland spenderade för mycket, men ekonomierna i såväl Spanien som Irland drevs före krisen med överskott och låg skuldsättning i förhållande till BNP. Strama finansiella ramar kan vara kontraproduktivt. Åtstramningar kommer bara att göra problem större.' ” SvD, digitalt, 7/6 -12

I ”Manifest för ekonomisk sans” av Paul Krugman och Richard Layard som cirkulerar på nätet, www.manifestoforeconomicsense.org och infördes i Dagens Nyheter den 5 juli i år behandlas åtstramningspolitiken sedan fastighetsbubblor spruckit : ”I ett läge då den privata sektorn gör ett samlat försök att dra ned på utgifterna bör statens politik vara en stabiliserande kraft och upprätthålla konsumtionen. Vi ska åtminstone inte göra saken värre med kraftiga nedskärningar i statens utgifter eller stora skattehöjningar för vanligt folk. Tyvärr är det precis vad många regeringar nu gör.” ... ”Dessutom finns det inget relevant fall där budgetnedskärningar genererat ökad ekonomisk aktivitet. IMF har studerat 173 nedskärningar i enskilda länder och konstaterat att kontraktion är det genomgående resultatet. I de få fall där en finanspolitisk åtstramning följdes av tillväxt berodde det på att valutan skrevs ned mot en stark världsmarknad, och det kan inte ske nu. Utfallet av IMF:s undersökning är entydigt: budgetnedskärningar fördröjer en återhämtning.. Och det är just vad som pågår. Länderna med de största nedskärningarna har haft de största produktionsbortfallen.”

Åtstramningspolitiken och överflyttningen av bördorna på skattebetalarna skapar inte bara social misär utan också ett bortfall av efterfrågan som leder till en depressiv utveckling.

3. Den ekonomiska konjunkturen i Europa och i världen sviktar

3.1 Prognoserna för tillväxten i världen för 2012 och 2013 skrivs ned

Världshandelsorganisationen (WTO) tror att den globala handelns tillväxt för 2012 blir 2,5 procent mot 3,7 procent enligt tidigare prognos. Prognosen för tillväxten 2013 sänks samtidigt till 4,5 procent mot 5,6 procent i den föregående prognosen fem månader tidigare. SvD 24/9 -12

”IMF räknar nu med att tillväxten i världen stannar på 3,3 procent i år i stället för 3,5 procent som man trodde i somras” SvD 12/10 -12

”Försämringen gäller främst Europa, där euroområdet väntas få praktiskt taget nolltillväxt nästa år. Men nedjusteringen gäller även stora delar av övriga världen, där tillväxtländerna i Asien och Latinamerika råkar ut för en avmattning.

Världsekonomin beräknas växa med 3,3 procent i år och 3,6 procent under nästa år, men för OECD-området går det betydligt långsammare.

Sverige utmärker sig med en förväntad BNP-ökning på 2,2 procent under 2013, efter 1,2 procent 2012.” DN 10/10 -12

Grekland befinner sig för femte året i recession och har en ekonomi i fritt fall. ”Nästa år väntas bruttonationalprodukten backa med 4 procent medan statsskulden stiger till svindlande 179 procent av BNP. Spanien nedgraderades i förra veckan av Standard & Poor's till BBB-minus med negativ utsikt medan Moody's väntas sänka landet till skräpstatus inom kort.” Enligt senaste IMF-prognosen krymper Spanien med 1,3 procent, Italien med 0,7 procent och Portugal med 1 procent

av BNP. SvD 17/10-12

”Kinas ekonomi växte 7,4 procent under tredje kvartalet . Det är sjunde kvartalet i rad som tillväxten minskar.” SvD 19/10 -12

”**En rapport som** flaggar för svagare tysk tillväxt adderade till den förmörkade bilden av Europas ekonomi. Tysklands BNP-tillväxt spås växa med endast 1 procent 2013 i stället för som tidigare beräknat 2 procent, enligt rapporten som också varnade för ett allt svagare stöd hos den tyska befolkningen för fortsatt ekonomiskt stöd till EU:s krisländer.” SvD 12/10 -12 Tyska skattebetalare går t ex i god för 190 miljarder euro eller 27 procent av ESM-kassan på totalt 700 miljarder euro.

Den ekonomiska nedgången i världen visar sig i både produktionen av industriprodukter som bilar och i produktionen av råvaror.

3.2 Försäljningen av tyngre lastbilar i Sydeuropa minskar kraftigt

”Den europeiska krisen syns tydligt i försäljningstatistiken för tyngre lastbilar i Europa. I länder som har det kärvt köper man inte långtradare. I branschorganet Aceas statistik för augusti ser man till exempel klara minussiffror i Grekland, Spanien, Italien, Portugal och så vidare. För perioden januari-augusti har försäljningen i Italien sjunkit med 29,3 procent till 7079 lastbilar över 16 ton. I Spanien sjönk siffran med 20 procent, i Portugal med 42 och i Grekland med 60 procent. Fast de båda sistnämnda länderna hör heller inte till Europas större marknader. TT ” DN 29/9 -12

3.3 Export till krisländer rasar

”Den svenska exporten till de skuldrabbade sydeuropeiska länderna rasade under första halvåret med mellan 16 och 35 procent. Totalt sett minskade den svenska varuexporten med 0,5 procent, enligt Kommerskollegium. Men för tjänsteexporten var första halvåret urstarkt, plus 9,3 procent jämfört med första halvåret 2011. Bakom den ökningen låg bland annat en stark ökning av tjänsteexporten till de nordiska grannarna. TT” SvD 20/9 -12

3.4 Personbilsförsäljningen i Tyskland och Europa bromsar in

”**Den europeiska** bilindustrin eroderar i allt snabbare takt och krisen har också nått Tyskland, som fram till i sommar stått emot nedgången. I september sjönk nybilsförsäljningen i Tyskland plötsligt med 11 procent och hade inte minst en tredjedel av försäljningen utgjorts av så kallade självregistreringar (innebär att återförsäljarna köper bilarna från tillverkarna för att sedan sälja dem vidare som begagnade), skulle försäljningsraset varit avsevärt större.” SvD 18/10 -12

3.5 Dystra utsikter för industrin enligt inköpschefsindex

”Det ser allt mörkare ut i industrin. /i Sverige/ Inköpschefsindex är nu nere på den lägsta nivån sedan finanskrisen 2008/2009.

För september föll indexet ytterligare, till 44,7, jämfört med 45,1 i augusti. Ett index så långt under 50 tyder på en svag aktivitet ute bland företagen.

Även i euroländerna ser det fortsatt dystert ut med en hägrande recession. Inköpschefsindex i

eurozonen hamnade under 50-strecket för 14:e månadens i rad. TT” DN 2/10 -12

3.6 Vändpunkt för råvaruboomen

”Det finns ögonblick som i efterhand frfstår som historiska vändpunkter. Att Australiens gruvminister Martin Ferguson frispråkigt slog fast i en radiointervju att: 'Råvaruboomen är över. Alla som har en halv hjärna förstår det', kan vara ett sådant ögonblick.

PRISFALL

24 timmar tidigare hade kolpriset sjunkit under 100 dollar per ton, den lägsta nivån på tre år. Järnmalm som tidigare kostat 220 dollar per ton säljs nu för 80 dollar per ton. Koks, som används vid stålproduktion, har sjunkit från 320 dollar till 200 dollar per ton.

- Se på Europa och vilket tillstånd den europeiska och globala ekonomin är i. Tänk på alla svårigheterna i Kina, sa Martin Ferguson till ABC Radio den 24 augusti.

Några dagar tidigare hade gruvbolaget BHP Billiton skrinlagt planerade investeringar på 30 miljarder australiska dollar (200 miljarder kronor) i södra Australien.

Företaget ser det inte längre lönsamt att utvidga sin kombinerade koppar- och urangruva Olympic Dam, 55 mil från Adelaide.

Projektet skulle ha sysselsatt 8000 anläggningsarbetare och gett 4000 permanenta jobb. Ytterligare 13000 jobb skulle ha skapats på grund av ringverkningarna.” SvD,digitalt, 11/9 -12

Se också Per Lindvalls analys ”Lycklig råvarusaga kan få ett snöpligt slut”, om bl a den kinesiska stålindustrins överkapacitet, och ”Råvarupris dalar med Kina”. SvD Näringsliv 10/9 resp. 24/9 -12

3.7 Luften har gått ur EU:s s k tillväxtpakt

Tecknen på en allvarlig nedgång i konjunkturen är tydliga både i Europa och i stora delar av världen. Den haltande efterfrågan, som ett resultat av åtstramningspolitiken, i och från länderna i valutaunionen EMU påverkar hela världen.

Hur gick det med den s k tillväxtpakten som EU:s stats- och regeringschefer beslöt om i juni i år i Bryssel ?

Man ”skulle skramla fram 120 miljarder att satsa på bland annat forskning och innovation, småföretagande och arbetslösa ungdomar. ... Den var den nye presidenten Francois Hollandes första bidrag till eurokrisdebatten. Hollande gick till val på dyra löften om att inte bara predika åtstramningar utan också tillväxtpolitik. ...

I budgetutskottet i EU-parlamentet en halvkilometer längre bort anade dock ordföranden oråd över tillväxtpakten.

- Jag misstänkte direkt att det här handlade om falsk fernissa. ... Tillväxtpakten är ingenting – lösa löften, handskakningar inför kamerorna för att lugna opinionen, fortsätter Lamassoure /ordförande/.

Han sände brev till EU-kommissionens ordförande José Manuel Barroso, till Europeiska rådets ordförande Herman Van Rompuy och till EU:s budgetkommissionär Janusz Lewandowski med frågorna: Vad är det för pengar? Var ska ni ta dem?

Veckan efter toppmötet i juni träffades EU:s 27 ambassadörer i Bryssel för att diskutera EU-budgeten för 2013. Enligt ett arbetsdokument som SvD Näringsliv har läst så föreslås bantningar av budgeten inom områden som forskning, innovation, utbildning, ungdomsarbetslöshet – just de områden som i tillväxtpakten identifierats som särskilt viktiga att skjuta fler pengar till.

- Det är mosägelsefullt och helt otroligt, avslutar Alain Lamassoure.

Hans kollega Göran Färm (S), med politisk hemvist på motsatta sidan Lamassoure, säger att utskottet är helt enigt om att EU-ländernas ledare gick ut med löften de inte tänkte hålla. ...

Budgetkommissionären Janusz Lewandowski svarade nyligen på Lamassoures brev. Polacken svarar svävande att man sedan 2007-2008 har omfördelat 20 miljarder euro ur budgeten till bland annat forskning och stöd till infrastrukturprojekt, energi och arbetsmarknadsstöd.

Av de 120 miljarderna i tillväxtpakten så skulle 55 miljarder komma från omplacering av pengar i EU:s strukturfonder. Lewandowski skriver nu att de 55 miljarderna är 'intentioner' för nästa års budget.

Enligt Göran Färm så är EU-kommissionens intentioner ärliga, men det är de 27 regeringarna som inte vill skjuta till pengar till EU-kassorna – trots att det var de 27 stats- och regeringscheferna själva som skakade hand om just mer pengar på toppmötet.

Europeiska rådets ordförande Herman Van Rompuy, som talar för de 27 regeringarna, sade på toppmötet i juni att man skulle mobilisera de 120 miljarderna till 'omedelbara åtgärder'.

I sitt årliga State of the Union tal prisade EU-kommissionens ordförande José Manuel Barroso tillväxtpakten och sade att den måste implementeras fullt ut. För detta krävs en 'ambitiös' EU-budget, sade Barroso." SvD 24/9 -12

De många vackra orden om tillväxtpakt som skulle lugna opinionen bestod av luft. Kvar var bara åtstramningarna.

Det är inte konstigt, att "Andelen i krisländerna som säger sig ha förtroende för EU har minskat från 60 procent före krisen till 25 procent i dag." Brännpunkt: Johan Norberg SvD 13/10 -12

4. Dags att ompröva hela europrojektet

Gång efter annan har det visat sig, att valutaunionen EMU inte är ett optimalt valutaområde och att den ekonomiska utvecklingen är ojämn. Länderna i nord och syd skiljersig för mycket åt när det gäller t ex ekonomisk struktur, konkurrenskraft och korruption. När den sociala misären bara breder ut sig och ungdomsarbetslösheten närmar sig 60 procent i länder som Grekland och Spanien är situationen ohållbar. Det är dags, att inte laga för stunden utan laga för framtiden och upplösa valutaunionen EMU och återinföra nationella, rörliga valutor, skrota den centraliserade penningpolitiken, och återinföra landspecifik penningpolitik, anpassade efter såväl inhemska som utländska marknader. På så vis kan konkurrenskraften omedelbart återställas genom försvagning av valutan och åtstramningspolitiken brytas. Bördorna kan fördelas annorlunda genom skuldnedskrivningar samtidigt som ansvarslöst risktagande kan stävjas.

Svenska Dagbladets analytiker Per Lindvall har på www.svd.se den 23 oktober behandlat de nya rapporterna från IMF om den gemensamma valutan och obalanserna i euroområdet under rubriken ”Man kan lappa och laga till en viss gräns”.

”EURONS ÅTERVÄNDSGRÄND

Under de senaste veckorna har det kommit två rapporter från Internationella valutafronden (IMF), som visar att man kört in i en allt trängre återvändsgräns. Den första visar hur den gemensamma valutan har skapat och förstärkt de problem som nu hotar få ner hela länder på knä och den andra visar att den ordinerade medicinen för krisländerna, extrem åtstramning av krympande ekonomier och intern devalvering, är ett lika effektivt ekonomiskt botemedel som medeltida åderlåtning.

Man kan sammanfatta det som den amerikanske ekonomen och Yaleprofessorn Ed Dolan: 'Om en valutaunion inte fungerar, så fungerar den inte'. Den insikten är visserligen inget som någon av topparna inom eurozonen har velat ta till sig utan för deras del handlar det om att lappa, laga och bygga vidare för att hindra den misslyckade konstruktionen från att kollapsa. ECB-chefen Mario Draghis uttalande i juli om att 'göra vad som än krävs för att rädda euron' ger väl uttryck för den rådande hållningen. De politiska problemen hur man ska gå vidare med konstruktionen i form av en bankunion, gemensam beskattning, (fiskal integration), fördelning av kostnaderna för ombyggnad och tidigare synder samt inte minst hindra att några hörn, Grekland, eller någon mer bärande sida, Spanien och även Italien, rasar ihop visas av de halvkväden som blev resultatet av det senaste EU-toppmötet.

Man får en annan bild europrojektets status i IMF:s rapport 'External imbalances in the euro area'. Den beskriver hur konstruktionen av valutaunionen satte de avgörande justeringsmekanismerna som en ekonomi behöver för att hantera externa chocker och stora kapitalflöden ur spel.”

Upplös valutaunionen EMU under ordnade former så fort som möjligt.

Kaj Lidén
ordf, Folkrörelsen Nej till EU – Botkyrka
www.nejtill.eu.se/botkyrka